

# MONIMUOTOISUUTTA PERHEHOITON!

Tiktok-sossuina tunnetut sosiaalityöntekijät Maija Haapala ja Camilla Jokela liputtavat lasten ja nuorten oikeuksien puolesta. He suojelevat syksyn Ajoissa kotiin -kampanjaa. Kaksikko toivoo, että perhehoidon ennakovalmennuksiin hakeutuisi monenlaisia ihmisiä.

TEKSTI JENNA RAUVALA KUVAT ASTA HALMETOJA

**S**osiaalipäivystyksessä työskentelevä **Camilla Jokela** on tehnyt kesäkuista haastatteluamua edeltävänä päivänä 12 tunnin työvuoron. Yöllekin osui kaksi työkeikkaa.

– Kieltämättä lasken jo tunteja lomaan, hän naurah-  
taa.

**Maija Haapala** sen sijaan on jo ehtinyt virittäytyä lomatu-  
nelmiin.

– Viikon tavoitteeni on ollut lähinnä ottaa aurinkoa pihalla ja  
rannalla loikoillen. Siinä olen onnistunut, hän toteaa hymyillen.

Haapala ja Jokela tapasivat työskennellessään Espoon kau-  
pungilla Leppävaaran lastensuojelussa. Entiset kollegat ja nykyi-  
set ystävykset päätyivät sittemmin hetken mieltäjohteesta yhtei-  
sen Tiktok-projektin äärelle.

– Syksyllä 2020 latsin Tiktokin pysyväkseni äitini kärryillä sii-  
tä, millaista sovellusta lapseni käyttää. Syötettä selatessani huo-  
masin, että siellä oli läsnä paljon eri alojen ammattilaisia. Lasten-  
suojelun edustus loisti poissaolollaan, joten ehdotin Camillalle,  
että ryhtyisimme yhdessä tiktokkaamaan lastensuojelun arjesta.  
Seuraavana päivänä olimme jo kuvaamassa ensimmäisiä videoi-  
tamme tyttärenti avustuksella, Haapala muistelee.

Jokelan mukaan lastensuojelu nähdään usein kasvottomana  
ja salamyhkäisenä. Kaksikko halusi kuuluttaa koko maailmalle  
sen olevan palvelu siinä missä mikä tahansa muukin yhteiskun-  
nan tarjoama tuki.

– Avun hakemiseen lastensuojelusta liittyy paljon turhaa hä-  
peää, ja ihmisten tietämys sijaishuoltopaikkojen arjesta on kovin  
vähäistä. Lisäksi sijaishuollossa olevista lapsista ja nuorista luul-  
laan usein, että sijoitukset johtuisivat heistä itsestään, vaikka tä-  
mä harvoin on asian laita. Näitä ennakkoluuloja ja stigmaa halu-  
simme tiktokkaamalla lähteä purkamaan, Jokela kertoo.

## Vuorovaikutteista viestintää

Tiktok-sossujen pääkohderyhmää ovat lapset ja nuoret. Maija  
Haapalan ja Camilla Jokelan mukaan Tiktok alustana mahdol-

listaa vuorovaikutteisen dialogin yleisön kanssa. Lapset ottavat-  
kin heihin somessa yhteyttä matalalla kynnyksellä.

Yleisimpiä lasten ja nuorten mieltä askarruttavia aiheita ovat  
turvattomuus kotona, oma paha olo ja mielenterveyden haasteet.  
Lastensuojelun asiakkaina olevilta lapsilta tulee usein kyselyitä,  
jotka liittyvät heidän omiin oikeuksiinsa ja arjen käytäntöihin esi-  
merkiksi lastensuojelulaitoksissa.

Jokela ajattelee Tiktok-sossujen onnistuneen lasten ja nuor-  
ten oikeuksista viestimisessä silloin, kun heihin yhteydessä olevat  
sijaishuollon asiakkaat osaavat jo lähtökohtaisesti kyseenalaistaa  
kohtelun, joka ei tunnu oikeudenmukaiselta, ja uskaltavat kysyä  
neuvoja näissä asioissa.

– Lapset ja nuoret kyllä mielellään hakisivat itselleen apua.  
Usein organisaatioilta kuitenkin puuttuvat kynnysettömät, säh-  
köiset ja anonyymit yhteydenottokanavat, joiden kautta tukea ja  
ohjausta olisi helppoa pyytää. Nykyiset palvelurakenteet näyttä-  
tyvät lapsille hyvin byrokraattisina ja vaikeasti hahmotettavina.  
Palvelumuotoilussa tulisi huomioida lasten ja nuorten näkökul-  
ma entistä paremmin, Jokela pohtii.

## Peruspalvelut kunniaan

Suomessa oli viime vuonna lähes 18 000 lasta ja nuorta sijoitettu-  
na syntymäkotinsa ulkopuolelle eripituisiksi ajoiksi. Maija Haa-  
pala ja Camilla Jokela näkevät perheiden ahdingon syntyneen ly-  
hytnäköisen päätöksenteon aiheuttamien yhteiskunnan raken-  
teellisten valuvikojen seurauksena.

Sossut painottavat laadukkaiden ja saavutettavien peruspal-  
veluiden olevan ehdoton lähtökohta perheiden ja yksilöiden elä-  
mänmittaiselle hyvinvoinnille. Heidän mukaansa pitkään jatku-  
nut palveluista leikkaaminen on kasvattanut lapsiperheköyhyyttä  
ja eriarvoisuutta. Neuvoloista, varhaiskasvatuksesta, koulutuk-  
sesta sekä mielenterveys- ja päihdepalveluista on 1990-luvun la-  
ma-ajoista lähtien koko ajan nipistetty, eikä tuota aikaa edeltä-  
väälle resurssien tasolle ole enää palattu. »

Camilla Jokelan ja Maija Haapalan  
mukaan lastensuojelu nähdään usein  
kasvottomana ja salamyhkäisenä.  
Tätä mielikuvaa Tiktok-sossut halua-  
vat olla hälventämässä sosiaalisen  
median videoillaan, jotka keräävät  
tuhansia katselukertoja.

» – Säästämme jatkuvasti aivan vääristä kohteista, ja se valitettavasti näkyy suoraan lisääntyvänä pahoinvointina yhteiskunnassamme. Myös uuteen hallitusohjelmaan on kirjattu tavoitteita, jotka eivät tutkimustiedon valossa edistä lasten ja nuorten oikeuksien toteutumista tai takaa heille turvallista kasvua ja kehitystä. Yksi tällaisista huolestuttavista tavoitteista on jälkihuollon yläikärajan laskeminen.

Sossut peräänkuuluttavat koko palvelurakenteen ja totuttujen tekemisen tapojen ravistelua sekä perheiden yksilöllisiin tarpeisiin räätälöityjä palveluita. Jos kodin ulkopuolisia sijoituksia halutaan ehkäistä, Haapalan mielestä lastensuojelun ja sosiaalihuollon välistä rajapintaa ja avoimuuden palveluita tulisi tarkastella uudella tavalla.

– Haaveilen aidosti monialaisesti toteutetuista palveluista, joissa yhteistyö ulottuisi yli sektorirajojen. Esimerkiksi lastensuojelun ammattilaiset ja tehostetun perhetyön työntekijät toimisivat yhteistyössä vaikkapa psykiatristen sairaanhoitajien kanssa tehden yhteisiä kotikäyntejä tarpeen vaatiessa.

### Rohkeasti mukaan ennakkovalmennukseen

Sossujen mukaan perhehoito on paikoin yhä kovin tuntematon erityisesti sellaisten ihmisten keskuudessa, joiden elinpiiriä lastensuojelu ei juuri kosketa. He harmittelevat perhehoitajista olevan jatkuvasti pulaa ja korostavat viestinnän ja sen oikeanlaisen kohdentamisen olevan keskiössä, kun pyritään perhehoidon osuuden kasvattamiseen kodin ulkopuolisissa sijoituksissa.

Camilla Jokela luputtaa nykyistä moninaisemman perhehoidon puolesta.

– On varsin ongelmallista, että perhehoito Suomessa on tällä hetkellä pääosin kovin valkoista ja heteronormatiivista. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia ja vieraskielisiä perhehoito- perheitä on todella vähän. Haastankin perhehoitajia rekrytoivia tahoja pysähtymään pohtimaan sitä, keille kaikille rekrytointiviestintää suunnataan ja ketkä puolestaan jäävät sen ulkopuolelle.

Monimuotoisten perheiden rekrytointi sijaisperheiksi on tärkeää, koska sijoituksen tarpeessa olevat lapset tulevat myös moninaisista lähtökohdista. Jokela kannustaa ihmisiä monenlaisista taustoista hakeutumaan perhehoidon ennakkovalmennukseen, sillä mukaan tarvitaan aivan kaikenlaisia ihmisiä.

Maija Haapala muistuttaa myös, että perhehoitajaksi voivat ryhtyä yksinasujatkin. Pitkäaikaisen sijaisvanhemmuuden lisäksi on mahdollista ryhtyä perhehoitoperheeksi, joka tarjoaa kiireellisesti sijoitettaville lapsille turvallisen lyhytaikaisen sijoituspaikan.

– Jos suoraan ennakkovalmennukseen ilmoittautuminen tuntuu liian suurelta askeleelta, rohkaista osallistumaan ensin infotilaisuuksiin, joita järjestetään perhehoitajuudesta kiinnostuneille ympäri Suomea. Näihin avoimiin tilaisuuksiin voi mennä kyselemään, kuuntelemaan ja ihmettelemään hyvin matalalla kynnyksellä, Haapala sanoo.

Sossut painottavat, ettei perhehoitajuutta harkitsevien tarvitse olla lastensuojelun tai minkään muunkaan alan asiantuntijoi-

## TIKTOK-SOSSUT CAMILLA JA MAIJA

- » Jakavat Tiktokissa tietoa lastensuojelusta yli 48 000 seuraajan @sossut-tilillään tekemällä muun muassa tietoiskuja, vieraillemalla lastensuojelulaitoksissa ja pitämällä live-lähetyksiä muiden alan ammattilaisten kanssa.
- » Lastensuojelun Keskusliitto myönsi Tiktok-sossuille Lastensuojelun viestinnällinen teko -palkinnon vuonna 2021.
- » Suojelevat Perhehoitoliiton Ajoissa kotiin -kampanjaa syyskuussa 2023.

### CAMILLA JOKELA

- » Kasvatustieteen maisteri ja laillistettu sosiaalityöntekijä. Työskentelee Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen Soiten sosiaalipäivystyksessä sosiaalityöntekijänä.
- » Perheeseen kuuluu puoliso ja 70-kiloinen leonberginkoira Harmi.
- » Tällä hetkellä työn alla olevia projekteja ovat hirsitalon rakentaminen järven rannalle, kitaran soittaminen ja solistina toimiminen Huulipunahallitus-nimisessä kokoonpanossa.



### MAIJA HAAPALA

- » Sosionomi (amk) ja laillistettu sosiaalityöntekijä. Työskentelee erityisasiantuntijana Pesäpuu ry:ssä ja tekee Tampereen yliopistossa väitöskirjaa kiireellisistä sijoituksista.
- » Perheeseen kuuluu puoliso ja kaksi lasta.
- » Viettää vapaa-aikansa perheen, liikunnan ja urheilun parissa.



ta. Riittää, että on ihan tavallinen ihminen, jolla on halu tarjota turvallinen kasvuympäristö apua tarvitsevalle lapselle.

He alleviivaavat perhehoidon ennakkovalmennuksen olevan olemassa juuri sitä varten, että sijaisperheenä toimisesta kiinnostunut voi sen aikana rauhassa tuetusti pohtia omia valmiuksiaan ja soveltuvuuttaan perhehoitajan tehtävään ilman sitoumuksia. Haapala ja Jokela muistuttavat lisäksi, että perhehoitoperheille tarjottava tuki on erityisen tärkeää.

– Eihän voi olettaa, että kukaan ikinä pystyisi ennakkoon täysin varautumaan aivan kaikkeen, mitä perhehoitajuus tuo mukanaan. ■

**LISÄÄ VERKOSSA** » Tiktok-sossut vierailivat kesällä perhehoitoperheessä. Katso video vierailusta: > [tiktok.com/@sossut](https://tiktok.com/@sossut)